

تأثیرات انقلاب اسلامی ایران در جهان، انقلاب از منظر مردم جهان

ویژه میانسال

ارائه محتوا جهت استفاده

مرییان، ائمه جماعت و والدین محترم

www.SalehinZn.ir

فهرست

تأثیرات انقلاب اسلامی ایران در جهان، انقلاب از منظر مردم جهان	۳
انقلاب اسلامی	۳
اسلام در جهان معاصر (ریشه ها و عوامل رشد آن)	۵
الف- انقلاب اسلامی ایران	۶
ب- شکست ایدئولوژیهای غیر اسلامی	۶
سطوح تأثیرات ، گستره و عمق بازتاب های عملی انقلاب اسلامی	۸
الف- بیداری مسلمانان و فیزش های اسلامی در میان کشورهای اسلامی	۸
ب- گرایشات و نفوذ گسترش اسلام در جهان	۱۱
گسترش فرهنگ و معارف شیعی	۱۲
منابع و پی نوشت ها	۱۳

تأثیرات انقلابی اسلامی ایران در جهان، انقلاب از منظر مردم جهان

انقلاب اسلامی، در عرصه نظری بر نظریه های سیاسی و بین المللی تأثیر گذاشت و بُعد عملی نیز تأثیراتی را پدید آورد. بیان جایگاه انقلاب در معیاری محدود و کلی، در زمینه گسترش، نفوذ اسلام و بازتابهای عملی و نظری موضوع این مقاله است. انقلاب در کشوری وقوع یافت که جزیره ثبات غرب بود و علاوه بر این، در عصر جدایی دین از سیاست، انقلابی مبتنی بر مذهب شکل گرفت.

در عرصه نظری می توان در سطحی وسیع تر بازتاب انقلاب را بر نظریه های سیاسی و بین المللی، اجتماعی و حتی فرهنگی مورد بررسی قرار داد. در عرصه عملی سطوح گوناگونی مطرح است. از سطح فردی گرفته تا سطح یک حزب، سازمان و جنبش تا سطح ملی و بین المللی باید دید در این سطوح در عرصه عملی انقلاب اسلامی چه تأثیراتی بر آنها به جای گذاشته است. به هر حال با طیف گسترده ای از این نوع تأثیرات روبرو هستیم. طبعاً پاسخگویی به این سؤالات از بضاعت و توان این مجال خارج است. بلکه این مقاله در مقیاسی محدود در پی آنست تا ضمن بیان جایگاه انقلاب اسلامی در زمینه گسترش و نفوذ اسلام دورنمایی هر چند کلی در عرصه تأثیرات و بازتابهای عملی در بعضی از سطوح یاد شده ارایه نماید؛ چرا که ؛

آب دریا را گر نتوان کشید بل به قدر تشنگی باید چشید

انقلاب اسلامی

آنچه که در رابطه با انقلاب اسلامی ایران از اهمیت ویژه ای برخوردار است و آن را به عنوان پدیده ای منحصر به فرد در دهه های پایانی قرن بیستم مطرح می کند، آنست که (۱) انقلاب اسلامی در کشوری به وقوع پیوست که غرب آن را جزیره ثبات در منطقه می خواند (۲) و از این مهمتر آن است که در عصر سکولار (جدایی دین از سیاست) انقلابی

مبتنی بر مذهب صورت گرفته و به رغم چندین قرن بیان این که مذهب در وادی اجتماعی و سیاسی حرفی برای گفتن داشته باشد، انقلابی با نام مذهب شکل می‌گیرد و ملت‌ها را به جلو بخواند و تمام مظاهر ضد دینی موجود را ارتجاعی بخواند و این چیزی بود که برای تمام اندیشمندان جای تعجب فراوان داشت. بویژه در ارتباط با مذهبی که تا آن زمان براساس تبلیغات انجام شده مبتنی بر جدایی مذهب از سیاست بود. چگونه می‌شود در چنین عصری، انقلابی با نام خدا ایجاد کرد. انقلابی که در عرصه معرفت‌شناسی خود همه را به مبارزه بطلبد و تبعاً بازتاب نظری بسیار غنی و گسترده‌ای را بدنبال خواهد داشت. هر چند گفتمان انقلاب اسلامی در ابعاد مختلفش در فرآیند کوتاه انقلاب و بعد از آن که تاکنون اندیشمندان انقلابی خود بر سر قدرت بوده‌اند، آن‌طور که بایسته است، مجال نظریه‌پردازی انقلاب را نمی‌یابند و دلایل آن کالبد شکافی نمی‌شود. با وجود این، در اوایل انقلاب این پدیده در ایران و سایر کشورها بسیار شگفت‌انگیز بوده و به عنوان یک تئوری راهنمای عمل پذیرفته می‌شود. خصوصاً اینکه نقل این گفتمان مبتنی بر امت محوری است و مرزها را فرو می‌ریزد در بُعد جغرافیایی و انسانی مفاهیم جدیدی را ارایه می‌کند. و از همه چیز تعریف جدیدی می‌دهد و مرز معرفت‌شناسی آن با مرزهای جغرافیایی محدود نمی‌شود. و بسیاری از نهضت‌های آزادی‌بخش مورد حمایت قرار می‌گیرند. این نحوه نگرش به مسایل سیاسی و اقتصادی تأثیر به‌سزایی در غرب باقی گذاشت. بسیاری از متفکران غرب سعی کردند خود را از تنگناهای معرفتی که توسط اندیشمندان خود ساخته شده بود برهانند و از منظر دیگری به جهان نگاه کنند و به خود اجازه دادند نقش مذهب را در حیات سیاسی خود در نظر بگیرند.

بسیاری از نظریه‌پردازان انقلاب با ظهور و افول انقلاب در ارایه نظریه‌های انقلاب به شدت با سردرگمی مواجه می‌شوند. تئوری‌هایی که قصد داشتند انقلاب اسلامی را در چارچوب نظری خشک خود توضیح دهند دچار تلاطم می‌شوند. و هیچ یک نتوانستند -

تعریف جامعی از انقلاب اسلامی ارائه دهند. این اولین چالش هایی است که در جهان تئوریک به وجود می آید. ایدئولوژی مارکسیسم نیز که خود برآمده از انقلاب بود به دلیل دیواره خشک ضد مذهبی و غیر مذهبی بیشترین ضربه را از انقلاب اسلامی ایران دریافت کرد.

اسلام در جهان معاصر (ریشه ها و عوامل رشد آن)

انقلاب اسلامی ایران را می توان سرآغازی بر رشد اسلام گرایی در دهه های اخیر دانست. در خصوص علل رشد مذهب و بویژه اسلام در سالهای اخیر صاحب نظران بسیاری سخن گفته اند. به طوری که می توان گفت نقش مذهب در زمان ما یکی از موضوعات مطرح در علوم انسانی است. بدون شک اسلام ظرف دهه های اخیر از صورت یک دین الهی صرف به یک عامل حرکت آفرین در عرصه اجتماعی و سیاسی تبدیل شده است. در ریشه یابی علل این تحول عوامل مختلفی ذکر شده است.

وقوع انقلاب اسلامی در ایران، افول کمونیسم و نظایر آن، اما به این نکته باید توجه داشت که مسأله تنها مربوط به اسلام نیست بلکه مذهب به طور کلی مورد توجه قرار گرفته و نقش جدیدی در عرصه های اجتماعی و سیاسی یافته است. ولی از آنجا که اسلام از بیشترین ظرفیت و توان تأثیر گذاری برخوردار است تأثیر بیشتری نسبت به سایر ادیان و مذاهب از خود برجای گذاشته است. عامل دیگری، از بین رفتن انتظاری بود که از کمونیسم در قرن بیستم می رفت در سال ۱۹۸۹ کمونیسم رسماً اعتراف کرد که طرحش برای پی افکندن جامعه آرمانی به شکست انجامیده است. لذا نهضت های مذهبی نخست می کوشند تا ابهام و آشفتگی جهان را نزد پیروان خود بر اساس اصول مذهبی پاسخ گویند و در مرحله بعد طرح هایی را برای دگرگونی نظم اجتماعی با تکیه بر فرامین خود ارائه دهند. اسلام شناسی انگلیسی در دهه ۶۰ پیش بینی کرده بود تا سال ۲۰۰۰ اسلام و چند مذهب دیگر به نیروهای سیاسی مهم و تعیین کننده در جهان تبدیل خواهند شد.

وی این گونه استدال کرده بود که تنها مذهب است که می تواند پیروان خود را برای دفاع از هدف ما و اعتقاداتشان تا سر حد مرگ بسیج کند.

ریچارد نیکسون نیز در کتاب خود «فراتر از صلح» گفته است که مذهب قرنهای محرک انسانها بود و توانسته قلوب پیروان خویش را تسخیر کند در حالی که دولت از انجام این کار عاجز بوده است. جدای از دلایلی که به عنوان زمینه های رشد مذهب اشاره شد دلایل خاصی نیز وجود دارد که نقش اسلام را در عرصه های اجتماعی سیاسی و بین المللی افزایش داده است. پاره ای از این عوامل عبارتند از:

الف - انقلاب اسلامی ایران

همانطور که ذکر شد انقلاب اسلامی ایران را می توان سرآغازی بر نفوذ گسترش اسلام در دهه های اخیر نامید. به عقیده «فرد هالیدی» انقلاب اسلامی ایران اولین انقلاب در تاریخ معاصر بوده است که ایدئولوژی حاکم، شکل سازمانی، اعضای رهبری و اهدافش در ظاهر و باطن مذهبی است. این ویژگی مذهبی به همراه اتفاقاتی که به طور همزمان به وقوع پیوست. ناگهان توجه جهان اسلام را به خود جلب کرد.

ب - شکست ایدئولوژیهای غیر اسلامی

با فروپاشی نظام شوروی ایدئولوژی کمونیستی که ادعای رهبری بشر را داشت. در اساسی ترین و مهم ترین مراکز استراتژیک جهانی رنگ باخته است. شکست کمونیسم نه تنها به عنوان از بین رفتن کلیه وعده هایی که برای عدالت اقتصادی و اجتماعی وداعیه مبارزه با سلطه داده شده تلقی گردید. بلکه با اضمحلال شوروی و تعمیم آن جمهوری های مسلمان نشین در آسیای مرکزی وقفاز پدید آمدند که وجه غالب بیشتر آنها اسلام بود. تلقی مسلمانان از علت افول کمونیسم ویژگی ضد دینی آن بود. و اینک مسلمانان می توانستند با انجام وظایف اسلامی خود هویت خویش را اثبات کنند.

از سوی دیگر جهان اسلام رنجور از دوران استعمار و تجربیات ناموفق ملی‌گرایی، سوسیالیسم و سکولاریسم برای حل مشکلات عمیق جوامع اسلامی اکنون در کلیت خود با یک تمایل رو به رشد به سوی اسلام و ارزش‌های آن روبرو شده است. برای بسیاری از مسلمانان اسلام خواهی دعوتی است برای بازگشت به اصول بنیادین اسلام که روزی تمدن درخشان مسلمانان را باعث شده بود. در حقیقت ظهور بینش‌ها و مذاهب مختلف در اسلام به نوعی واکنشی نسبت به انحرافات یا انحرافات فرضی از اسلام حقیقی بوده است. ملی‌گرایی (ناسیونالیسم غربی) در کشورهای غربی پس از سالها هواداری مسلمانان از این آرمان نتوانست اسرائیل را از سرزمینهای اشغالی بیرون براند.

آرمان سوسیالیسم در کشورهای مسلمان حتی قبل از اضمحلال کمونیسم در شوروی وجهه خود را از دست داده بود. لذا تنها عامل اسلام بود که اینک مورد توجه قرار می‌گرفت. با پایان یافتن عصر طلایی مسلمانان و جابجایی قدرت میان کشورهای اسلامی و غرب در قرن نوزدهم مسلمانان خود را در موضع دفاعی تر در برابر توسعه طلبی اروپایی‌ها می‌یافتند. تهاجم و تحمیل سیاست‌های اروپایی و تسلط آنان بر منابع ثروت مسلمانان تاریخ و هویت سیاسی آنان را نیز تهدید می‌کرد. این روند در قرن بیستم به دلیل پیدایش وضعیتی متفاوت تشدید شد. سردمداران کشورهای اسلامی برای پیشبرد برنامه‌های مدرنیزه کردن نظامی، اقتصادی و سیاسی جوامع اسلامی به دنبال پیروی از یافته‌ها و فن‌آوریهای غرب، به شدت متأثر و ملهم از آنان بودند. حاکمیت غربی‌ها و موضوع مدرنیته، اعتقادات و عادات سنتی مسلمانان و در نتیجه تاریخ و هویت سیاسی - مذهبی آنان را نیز تهدید می‌کرد. راشد العتوشی یکی از رهبران جنبش اسلامی که از سوی حکومت تونس تبعید شده است می‌گوید:

« غریبان به ما می‌گویند برای این که به مدرنیزاسیون دست پیدا کنیم باید هویت خود را کنار بگذاریم، این همان کاری بود که «آتاتورک» و «بورقیه» در تونس کردند، در نهایت آنها هویت خود را از دست دادند و به مدرن سازی هم دست نیافتند».

بسیاری از صاحب نظران براین اعتقادند که شکست سیاست های غربی مسلمانان را به سوی اسلام سوق داده است. علاوه بر عوامل یاد شده فوق عوامل دیگری نیز وجود دارد که مستقیماً تأثیری بر اهمیت یافتن اسلام در جهان معاصر نداشته ولی به هر حال می توان زمینه نفوذ و گسترش اسلام را در آنها جستجو کرد که عبارتند از: شکل گرفتن کشورهای مستقل مسلمان و حضور در مجامع بین المللی، توسعه ارتباطات و وسایل ارتباط جمعی و تبادل افکار و عقاید مسلمانان با سایر جوامع، مطالعات و تحقیق های مستشرقین غربی در مورد اسلام و انتشار آنها در غرب، کشف منابع عظیم نفتی در کشورهای مسلمان و نیاز غرب برای دستیابی به نفت این کشورها و مهاجرت مسلمانان به کشورهای غربی به دلایل جنگ، مشکلات اقتصادی، تحصیل که تأثیر قابل ملاحظه ای در این جوامع بر جای گذاشته است.

سطوح تأثیرات، گستره و عمق بازتاب های عملی انقلاب اسلامی

انقلاب اسلامی بیشترین تأثیر را در کشورهای اسلامی و حتی کشورهایی که رنگ مسیحیت در آنجا غلیظ بوده است گذاشت و با وجود جریان هایی که در این کشورها مسیحیت را به خلوت انسان اختصاص می دهند و وارد عرصه عمومی انسانها نمی شود. مسیحیت به عرصه های سیاسی و اجتماعی انسانها نیز راه پیدا کرده است که ما در دو بخش: بیداری مسلمانان و خیزش های اسلامی در میان کشورهای اسلامی (سطح منطقه ای) و گرایش به مذهب در سطح جهان (سطح جهانی)، آن را پی می گیریم:

الف - بیداری مسلمانان و خیزش های اسلامی در میان کشورهای اسلامی

انقلاب اسلامی ایران با تجدید حیات دوباره به اسلام و طرح مجدد دین در عرصه زندگی سیاسی و اجتماعی اسلام و باورهای دینی را به عنوان عامل بالنده و تحرک آفرین در سرنوشت جوامع انسانی مطرح نمود.

حضرت آیت الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی در این زمینه می‌گویند: «آثار و برکات انقلاب اسلامی بر حرکت‌های رهایی‌بخش و نهضت‌های جهانی اسلام را می‌توان از موج اسلام‌خواهی و گسترش مبارزات انقلابی علیه نظام ظالمانه حاکم بر جهان از خاورمیانه تا شمال آفریقا و از آسیای مرکزی تا قلب اروپا مشاهده نمود. احیای هویت اسلامی در میان مسلمانان، هویت‌بیداری ملت‌ها و ایجاد نشاط و امید در نیروهای مبارز و انقلابی جهان از ثمرات مسلم و انکارناپذیر انقلاب اسلامی ایران است.

انقلاب اسلامی ایران نخستین تجربه موفق و پیروز ماندانه نهضت دینی بود که توانست برای نخستین بار اهداف و آرمانهای خیزش‌های اسلامی را جامه عمل پوشانده و با در اختیار گذاشتن مجموعه تجربیات گران سنگ سیاسی و دینی فرا روی نهضت‌های اسلامی امید به پیروزی و توفیق نیل به آرمان‌والای این نهضت‌ها را در میان آنها به وجود آورد. تحت تأثیر این تحولات جنبش‌های اسلامی افزایش چشمگیری داشت و از خاور دور تا کرانه‌ها و اقیانوس اطلس را در بر گرفت. در این خصوص جنبش‌های رهایی‌بخش در کشمیر، افغانستان، تونس، الجزایر، آسیای میانه و کشورهای حوزه خلیج فارس را می‌توان نام برد. در بُعد کیفی حرکت‌های مارکسیستی و التقاطی رنگ باخته و تحرکات اسلامی شکل گرفت.

افغانستان نمونه جایگزینی قیام اسلامی به جای حرکات مارکسیستی است و لبنان و فلسطین نمود جانشینی اسلام انقلابی به جای حرکات قومی و التقاطی است. در خصوص قضیه فلسطین برخی بر این اعتقادند که در جریان مبارزه فلسطینی‌ها با اسرائیل هنگامی که مردم دریافتند رهبرانشان از حل بحران عاجزند به اسلام روی آوردند.

از آن پس ماهیت مبارزه از ملی‌گرایی عربی به اسلامی تبدیل شد و جنبش‌هایی که ویژگی اسلامی آنها قومی بود (حماس و جهاد اسلامی) محبوبیت یافتند.

نظری به شمال آفریقا و تحولات سیاسی آن در دهه گذشته تصویر مشابهی از فعال شدن اسلام را به دست می‌دهد.

در الجزایر پیروزی جبهه نجات اسلامی که ۵۵ درصد آرای انتخابی را به دست آورد این جبهه را به بزرگترین حزب اسلامی در جهان عرب تبدیل کرد. در مورد گرایش اسلامی در مصر باید گفت هر چند الازهر نهاد مذهبی بود اما نقشی در جمهوری اسلامی جدید ایفا نکرد. گرچه «اصول گرایی اسلامی» در مصر بخصوص از زمان سید قطب نهضتی اصیل در کنار دیگر حرکت های اسلامی به شمار رفته است. آنچه نظر جهانیان را به عنوان سرآغاز بنیاد گرایی اسلامی بخود جلب کرد. ترور «انور سادات» به وسیله «خالد اسلامبولی» بود.

در کشورهای آسیای شرقی نظیر اندونزی، مالزی و برونتی اسلام هر چند رشد ملاحظه ای پیدا کرد. اما این رشد بیشتر در سطح نظام آموزشی، مجلس نمایندگان، جمع آوری زکات و کمک های خیریه برای مسلمانان محروم بر جهان و رعایت ظواهر اسلامی و نظایر آن و نه در سطح مبارزات سیاسی برای دخالت در قدرت یا به دست گرفتن آن بوده است. این رشد هم زمان با گسترش اسلام گرایی در خاورمیانه و دیگر نقاط جهان به وقوع پیوست.

امروزه بنیادگرایی اسلامی حتی در کشورهایی که از نظر قانون اساسی کشوری اسلامی و مجری احکام اسلامی به شمار می روند به صورت مشکلی سیاسی بروز پیدا کرده است. عربستان پس از سالها استقرار حاکمیت مذهبی مشکلاتی در زمینه اسلام دارد. نظام حکومتی و امتیازاتی که وابستگان به پادشاه و خاندان سلطنتی در کلیه امور مملکتی از آن برخوردارند مورد انتقاد برخی اقشار تحصیل کرده و عمدتاً مسلمانان متعهد برای قبول اصول مردم سالاری و آزادیهای سیاسی تحت فشار هستند. در روسیه، مسلمانان چچن در ۱۹۹۲ از امضای قرار داد فدراسیون روسیه سرباز زدند و وقتی تحت فشار قرار گرفتند از تاتارستان، باشقیرستان، آذربایجان و ترکمنستان خواستند تا برای ابراز وحدت مذهبی و نژادی خود متحد شوند و اقدامی جمعی علیه روس ها انجام دهند.

در جریان درگیریهای اخیر و حمله روسیه به چین مسلمانان از نهادهای اسلامی استفاده کردند. تاتارستان نیز که ۲۶٪ ذخایر نفت روسیه را داراست، مانند چین در ۱۹۹۲ از امضای قرار داد فدراسیون سر باز زد. قومیت مسلمان ترک آن نیز هم اکنون با استفاده از باورهای مذهبی احساسات ملی خویش برای ایجاد جمهوری تاتار سیبری تلاش می کند.

ب- گرایشات و نفوذ گسترش اسلام در جهان

بشر در هیچ یک از عصرها به این همه رفاه و پیشرفت دست نیافته است. اما هیچگاه تا این حد آشفته خاطر و پریشان نبوده است. نابسامانیهای اجتماعی، بلای خانمانسوز مواد مخدر، بحران آلودگی محیط زیست، تروریسم، فقر و ... از جمله مشکلاتی است که فراروی بشریت قرار دارند. اما به جرأت می توان گفت بزرگترین مشکل بشر امروز کمبود معنی (بحران معنویت) است و هیچ کدام از دستاوردهای بشری نتوانسته است دغدغه ها و نیاز فطری او را به دین و آرامش برطرف سازد. به هر حال پیروزی انقلاب اسلامی در عصر حاکمیت سکولاریسم (جدایی دین از سیاست) و در نتیجه جنبش اسلامی معاصر علاوه بر تأثیراتی که بر سیاست داخلی و خارجی کشورهای مسلمان برجای گذاشت کشورهای غیر مسلمان را نیز متوجه نیرویی جدید کرد.

در کشورهای اروپای غربی علاوه بر مسلمانان مهاجر گروهی از اهالی بومی این کشورها نیز به اسلام گرویده اند. این گروه بیشتر از طبقات تحصیل کرده اروپایی اند و کشش آنها به اسلام بیشتر از راه تصوف و عرفان اسلامی است. روی هم رفته جاذبه اسلام در میان غربی ها در چند دهه اخیر بیشتر از افراد تحصیل کرده و صاحب معرفت بوده و تا گروه های کمتر مکتب دیده و دارای جهان بینی محدود تر، در سالهای اخیر گرویدن گروهی معتنی به از نویسندگان و متفکران و هنرمندان اروپایی به اسلام همچنان ادامه دارد.

توجه به آثار هنری نیز باب مهمی را برای آشنایی با معارف اسلامی و دین اسلام گشوده است. توجه به شعر فارسی در میان این کشورها به گونه ای است که هم اکنون آثار منظوم مولانا بیش از هر شاعر دیگری حتی شکسپیر در آمریکا به فروش رفته است.

در حال حاضر یک میلیارد مسلمان در سراسر جهان زندگی می کنند که از آن میان بیش از ۱۰ میلیون نفر در کشورهای غربی از جمله انگلستان (۱ میلیون نفر) اقامت دارند تنها در انگلستان بیش از ۵۰۰ مسجد وجود دارد. در آمریکا نیز اسلام بیشترین رشد را در بین مذاهب دارد. رشد سریع جمعیت مسلمانان آمریکا در دهه ۱۹۸۰ آغاز شد. طبق آمار شورای اسلامی آمریکا و سایر گروه های اسلامی جمعیت مسلمانان در حال حاضر از سریعترین رشد (در مقایسه با جمعیت سایر ادیان) برخوردار است.

طبق برآورد کارشناسان جمعیت کنونی مسلمانان در آمریکا بین ۴ تا ۶ میلیون نفر است و در مناطق کوچک و بزرگ این کشور ۱۱۰۰ باب مسجد وجود دارد. سیاستمداران این کشور اکنون ضرورت جلب حمایت مسلمانان را در سطح کشور درک نموده اند چنان که بوش (پدر) رئیس جمهور سابق آمریکا در سال ۱۹۹۱ برای نخستین بار عید فطر را به مسلمانان به طور رسمی تبریک گفت. حتی در استرالیا در حال حاضر مسلمانان به عنوان جمعیتی قابل توجه مطرحند. هر چند ممکن است برداشت از اسلام در نقاط مختلف جهان با یکدیگر متفاوت باشد. آنچنان که در آمریکا بیشتر در شکلی از ایدئولوژی سیاهان در برابر سفیدها مطرح است و در انگلستان ویژگی های مسلمانان با ویژگی مسلمانان پاکستان، بنگلادش و هندوستان همسان است. اما جنبش های احیای اسلامی کما بیش احساس تعلق مشترکی را نسبت به اسلام در میان مسلمانان برانگیخت که نمونه های آن را می توان در اعتراضاتی که به کتاب آیات شیطانی صورت گرفت مشاهده کرد.

گسترش فرهنگ و معارف شیعی

از دیگر تجلیات و نمودهای عینی انقلاب اسلامی در حوزه نفوذ و گسترش اسلام توجه و اقبال عمومی به سمت فراگیری معارف شیعی و اهل بیت (علیهم السلام) است. از آنجا که خاستگاه انقلاب اسلامی معارف پویای شیعی و اهل بیت (علیهم السلام) است. در چند دهه اخیر گرایشهای قابل توجهی نسبت به فراگیری معارف شیعی در میان جوانان از سراسر جهان مشاهده می گردد. که خود سرفصل جدیدی در گرایش به مذهب محسوب می گردد. در بسیاری از کشورها با دوندل از شیعیان مواجه هستیم، شیعیان قبل از انقلاب و شیعیان بعد از انقلاب. امروز بالغ بر ده ها ملیت از سراسر جهان در حوزه علیمه قم مشغول فراگیری معارف اهل بیت (علیهم السلام) هستند و این نشان دهنده رسالت و مسؤولیت خطیری است که حوزه های شیعی به عنوان پیشگامان نهضت انبیاء در برابر مسلمانان و شیفتگان معارف اصیل اسلامی و در موقعیت خطیر کنونی بر دوش آنها سنگینی می کند.

منابع و پی نوشت ها:

- مجله سیاست خارجی، سال دهم، ش ۲
- اطلاعات سیاسی، اقتصادی، ش ۸۰-۷۹
- جعفر حق پناه، تأثیر و تفکر حرکت امام در جهان اسلام، کیهان و زنانه جمهوری اسلامی
- فصلنامه علوم سیاسی، سال دهم، ش ۵
- دکتر سید حسن نصر، اسلام در غرب، روزنامه اطلاعات
- جعفر حق پناه، تأثیر و تفکر حرکت امام در جهان اسلام، کیهان